

รู้จัก...บทบัญญัติการรวมธุรกิจของไทย

(Legal Provision on M&A in Thailand)

การควบคุมการรวมธุรกิจเป็นความพยายามที่จะประเมินและควบคุมการเจริญเติบโตของธุรกิจ เพื่อรักษาการแข่งขัน และป้องกันการมีอำนาจทางด้านเศรษฐกิจ หากการเติบโตของธุรกิจหนึ่งเป็นผู้มีอำนาจเหนือตลาด ด้วยประสิทธิภาพและพลวัตการดำเนินธุรกิจของบริษัทที่เหนือกว่าผู้อื่นของบริษัทเอง จะเป็นที่ยอมรับมากกว่าการเป็นผู้มีอำนาจเหนือตลาดที่เกิดจากการซื้อมา

การควบคุมการรวมธุรกิจเป็นมาตรการล่วงหน้าเพื่อป้องกันมิให้เกิดโครงสร้างตลาดที่มีการผูกขาด ที่อาจนำไปสู่พฤติกรรมทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม ประเทศไทยดำเนินการตามแนวทางนี้ดังที่ได้แนะนำไว้ใน Model Law ของ UNCTAD พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2542 มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาและส่งเสริมการแข่งขันในตลาดในประเทศไทย (Thailand Report, สุธีร์ ตุกนิตย์)

1. บทบัญญัติตามกฎหมาย (Legal Provision)

❖ **กรอบของกฎหมาย (legal Framework)** การบังคับใช้กฎหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การตีความจึงต้องเคร่งครัด มาตรฐานการพิสูจน์ความผิด ใช้เกณฑ์พิสูจน์จนสิ้นสงสัย มาตรา 26 ห้ามการรวมธุรกิจที่ก่อให้เกิดการผูกขาดหรือความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้ผู้ประกอบการดำเนินการรวมธุรกิจที่ก่อให้เกิดการผูกขาดหรือความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน กรณีที่รวมธุรกิจแล้วไม่ลดการแข่งขันไม่ต้องขออนุญาต แต่การรวมธุรกิจที่ลดการแข่งขัน ซึ่งเข้าข่ายเกณฑ์การแจ้งขออนุญาตที่กำหนด คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าให้อนุญาต (Authorization) ได้โดยเหตุผลตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2542

❖ **เกณฑ์การแจ้งขออนุญาต (Threshold for Notification)** ภายใต้อำนาจตามมาตรา 26 คณะกรรมการจะต้องกำหนดเกณฑ์การแจ้งขออนุญาตรวมธุรกิจด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ ส่วนแบ่งตลาด ยอดเงินขาย หุน หุ้น หรือสินทรัพย์ การรวมธุรกิจที่เข้าเกณฑ์ที่ประกาศจะต้องยื่นขออนุญาต การไม่ยื่นขออนุญาตถือเป็นการฝ่าฝืน มาตรา 26 จะถูกลงโทษตามมาตรา 51 โดยการจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับโดยศาลไม่เกิน 6 ล้านบาท (200,000 ดอลลาร์สหรัฐ) หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งกฎหมายบังคับใช้กับการรวมธุรกิจทุกรูปแบบ

ตั้งแต่ปี 2543 คณะกรรมการเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการที่มีอาจารย์สุธีร์ ศุภนิธย์ เป็นประธานได้กำหนดร่างเกณฑ์การแจ้ง ดังนี้ 1) ส่วนแบ่งตลาดหลังรวม ตั้งแต่ 33.33% และยอดเงินขายหลังรวม ตั้งแต่ 1,000 ล้านบาท 2) การเข้าซื้อหุ้นที่มีสิทธิออกเสียง มากกว่า 25% และ 3) การเข้าซื้อสินทรัพย์ มากกว่า 25% อย่างไรก็ตาม เกณฑ์ดังกล่าวได้ถูกทบทวน เนื่องจากมีความเห็นเกิดขึ้นว่าควรมีความสอดคล้องกันระหว่างเกณฑ์การรวมธุรกิจ และเกณฑ์ที่มีอำนาจเหนือตลาดที่ขณะนั้นอยู่ระหว่างการพิจารณา นอกจากนี้ยังได้พิจารณาว่าเกณฑ์ที่ใช้ควรเป็นเกณฑ์ทั่วไป หรือเกณฑ์เฉพาะสาขา และรูปแบบของการรวมธุรกิจที่จะบังคับใช้ตามกฎหมาย ขณะนี้ยังไม่มีความเห็นพร้อมกันเป็นเอกฉันท์

2. การติดตามดูแล (Surveillances)

❖ กรณีการรวมธุรกิจระหว่าง Big C และ Carefour ที่เกิดขึ้นในปี 2553 ทำให้ผู้เล่นในตลาดจาก 4 ราย เหลือ 3 ราย กรณีนี้ OTCC ได้เชิญผู้ซื้อมาอธิบายการคาดการณ์แนวโน้มการแข่งขันหลังรวมธุรกิจในมุมมองของบริษัท เพื่อจะได้มีข้อมูลเชิงลึกใช้ในการติดตาม

❖ ในปี 2554 OTCC ได้ประเมินผลกระทบหลังการรวมธุรกิจในธุรกิจโรงพยาบาล และได้ศึกษาสถิติการรวมธุรกิจในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี 2550-2554 พบว่า การรวมธุรกิจส่วนใหญ่เป็นการรวมธุรกิจในแนวตั้งและแบบหลากหลาย แต่ละปีมีเพียง 1-2 ธุรกิจที่มีมูลค่ามากกว่า 1 หมื่นล้านบาท และที่มีมูลค่ามากกว่า 1 พันล้านบาท มีเพียง 1-4 ธุรกิจ

❖ นอกจากนี้ ยังมีมาตรา 25 (การใช้อำนาจเหนือตลาดโดยมิชอบ และมาตรา 29 (การดำเนินที่ไม่เป็นธรรม) ที่จะดำเนินการกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหลังการรวมธุรกิจ

3. ความท้าทาย (Challenges) ของประเทศไทย

ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญที่จะบังคับใช้บทบัญญัติเกี่ยวกับการรวมธุรกิจในฐานะมาตรการวิเคราะห์ล่วงหน้า อย่างไรก็ตาม เพื่อหลีกเลี่ยงการบังคับใช้ที่อาจก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชน จึงเป็นความท้าทายที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ให้เหมาะสมกับระบบเศรษฐกิจของไทย ซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนยิ่งกว่าอดีต ในขณะที่โลกาภิวัตน์เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558

ความท้าทายของไทยอาจสรุปได้ 2 ประเด็น คือ 1) จะพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรให้เข้มแข็งอย่างไร เนื่องจากการวิเคราะห์กรณีการรวมธุรกิจต้องการความเข้าใจในธุรกิจและเศรษฐศาสตร์อย่างดียิ่ง มิฉะนั้นหน่วยงานอาจจะตัดสินใจผิดพลาด 2) การกำหนดเกณฑ์การแจ้งขออนุญาตที่ส่งเสริมการประกอบธุรกิจ การลงทุน และระบบเศรษฐกิจโดยรวม ในขณะเดียวกัน ก่อให้เกิดภาระต่อธุรกิจน้อยที่สุด ภายใต้บริบทที่ประชาคมอาเซียนจะรวมเป็นหนึ่งเดียวในปี 2558

ในส่วนของความท้าทายในฐานะเป็นสมาชิกเศรษฐกิจอาเซียน เห็นว่า 1) จะร่วมกันกำกับดูแลการรวมธุรกิจที่เกิดขึ้นในหลายประเทศอย่างไร 2) จะประสานงานระหว่างหน่วยงาน กำกับดูแลการแข่งขัน และหน่วยงานกำกับดูแลเฉพาะในอีกประเทศอย่างไร ในกรณีหน่วยงานกำกับดูแลเฉพาะควบคุมการรวมธุรกิจ เช่น สาขาโทรคมนาคม คณะกรรมการ กสทช. กำกับดูแลการรวมธุรกิจในแวนอน และ 3) ควรจะมีกลไกในระดับภูมิภาค เพื่อกำกับดูแลการรวมธุรกิจที่เกิดขึ้นในหลายประเทศหรือไม่ ในขณะที่ไม่ใช่ทุกประเทศที่จะมีกฎหมายการแข่งขัน หรือบทบัญญัติเกี่ยวกับการรวมธุรกิจ

